

STANOVNIŠTVO VIGNJA 17. DO 19. STOLJEĆA

1. UVOD

Dugo je vremena Viganj činilo dvanaest zaselaka malo povučenih od obale, vjerojatno zbog gusarske opasnosti prisutne u času njihova nastanka. Tek u 19. stoljeću stanovništvo tih zaselaka počelo je graditi kuće uz more, utemeljivši danas najvažnije i najveće viganjsko naselje — Kraj.

U obližnjim Orebićima i Kučištu spuštanje stanovništva uz more započelo je vrlo rano. Orebići u 15, a Kučište u 16. stoljeću (a možda i ranije) postaju već oblikovana naselja uz samu obalu mora. U Vignju je taj proces započeo vrlo kasno, tek u 19. stoljeću, zbog toga što su viganjski zaseoci bliže moru i na manjoj nadmorskoj visini nego naselja koja pripadaju Kučištu i Orebićima, tako da ta povučenost nije ometala prosperitet viganjskog pučanstva, kao što je to činila udaljenost i visina kućiških i orebičkih naselja s obzirom na brodarstvo kao djelatnost neraskidivo vezanu za razvoj svih triju mjesta.

Gledano s istoka prema zapadu Viganj sačinjavaju ovi zaselci: Brainice, Dol, Klašićevo (Pirovići), Njakarino, Sokolovo, Kosići, Dumovići, Podac, Jerkovo, Šapetino, Kraljevića Selo i Gagići (Tomičići). Naselje uz more zove se Kraj.¹

Viganjski su zaseoci imena uglavnom dobili po obiteljima (koje su u njima obitavale. Jedino dva, svojevremeno najveća, a čini se i najstarija zaseoka, Dol i Podac te najnovije naselje Kraj nemaju takvo porijeklo imena.

Sokolovo Selo dobilo je ime prema obitelji Soko (Falkoneti) doseljenoj iz Oskorušna krajem 17. stoljeća. Prijašnje ime sela nije nam poznato².

Ime Jerkovo Selo motivirano je osobom Jerka Silve (oko 1675). U prvoj polovici 18. stoljeća obitelj Silva prozvala se Jerko, a vjerojatno sredinom istog stoljeća i sam zaselak dobiva ime — Jerkovo Selo.

Ime zaselka Gagići nastalo je sredinom 19. stoljeća kad je iz Basiljine (porijeklom iz Popova) stigla istoimena obitelj. Dotad se naselje zvalo Tomičići.

Navedeni primjer upozorava na to da imena zaselaka nisu nastajala po utemeljitelju, već prema onoj obitelji koja se u određenom trenutku na

¹ Za razgraničavanje zaselaka i utvrđivanje točnih imena veliku zahvalnost dugujem Anti Kosiću iz Vignja.

² Ovaj se zaselak spominje i pod nazivom Prndejevo Selo.

bilo koji način isticala u dotičnom zaseoku. Ili točnije: imena zaselaka možda su i nastajala prema utemeljitelju, ali su se promjenom okolnosti, nestajanjem odnosno dolaženjem novih obitelji, mijenjala. Ta imena nisu imala nekog administrativnog značenja, njihova svrha bila je iscrpljena u mogućnosti lakšeg komuniciranja među samim viganjskim stanovništvom, i to je razlog njihove nestalnosti.

Klašičevo Selo imalo je to ime sigurno već u 16. stoljeću. Kasnije, od početka 18. stoljeća, kad su Klašići izumrli, a njihovu kuću preuzeli Pirovići, ime Pirovići polagano potiskuje Klašiče, iako se oba imena rabe i danas. Taj zaselak katkad zovu i Kokotovo Selo prema obitelji Bošković-Kokot. Ime po-teže s kraja 18. ili prve polovice 19. stoljeća.

Ime Kraljevića Sela postoji već i u 16. stoljeću, a to vjerojatno vrijedi i za Njakarino Selo. Imena Brainice, Dumovića Selo, Šapetino Selo i Tomičići prvi trag ostavljaju u 17. stoljeću, no možda su i starija. Šapetino Selo se, po obitelji Gabela, spominje i kao Gabelinovo (Gabelino).³

Zaselak Kosići dobio je to ime vjerojatno u 17. stoljeću. Danas ga zovu Mirkovo Selo ili Krokanat.

2. DOSELJAVANJE U VIGANJ

Razdoblje — prije 1673/74. godine. Nedostatak arhivskih vrela u vezi s ovom materijom, u prvom redu nepostojanje matičnih knjiga, onemogućuje vjerodostojno i cjelovito promatranje stanovništva u tom razdoblju. To je značajka koja vrijedi za sav poluotok, a ne samo za Viganj. Slučajna saznanja o nekim preseljenjima ne pružaju ni izdaleka potpuniji uvid o kretanju pučanstva. Rijetko sačuvane obiteljske predaje vrlo su nepouzdana, tako da njihov sadržaj može biti zabilježen, ali bez iluzija o vjerodostojnosti. O kretanju stanovništva, kao i o stanovništvu općenito, ne možemo zasad dati vlastiti sud, tako da se razmatranje o tom periodu svodi na puko konstatiranje obitelji koje u 17. stoljeću obitavaju u Vignju uz čvrsto oslanjanje na popis iz 1673/74. godine kao prvi cjeloviti izvor.

Saznali smo za 3 obitelji koje su prije 1673/74. godine doselile u Viganj. Zabilježena su i 2 preseljenja unutar viganjskih zaselaka. Obiteljska predaja donosi porijeklo za 5 viganjskih obitelji, no ta zapažanja treba prihvatiti, kao što smo već istakli, vrlo oprezno. Balaši su po predaji iz Ugarske, Kosići iz Krivošja, Krstelji iz Pečuha (Slovaci), Njakare iz Ankone i Pederini iz Italije.⁴ Za obiteljsku predaju u obitelji Pederin može se i dokazati da nije točna. Njima je, naime, prezime nastalo na Pelješcu u 18. stoljeću, a pod patronimicima se mogu pratiti od 1633. godine.

U Brainicama se *Brainice* prvi put spominju 1635. godine.⁵

³ Ovo ime, danas nepoznato u Vignju, zabilježeno je u oporuci Kate Jerko udove Milovčić (br. 8/96 Kotarskog suda Orebić, Arhiv u Korčuli), sastavljenoj u Vignju 1896. godine. U oporuci navodi da u selu zvanom »Gabelinovo« ima četvrtinu kuće gdje obitava Antun Ivanov Lupis. N. Z. Bjelovučić, Poluostrvo Rat (Pelješac), Naselja i poreklo stanovništva, knjiga 11, Beograd 1922, str. 247. također spominje Gabela selo.

⁴ Predaju o Kosićima saznali smo od Anta Kosića. Ostale: N. Z. Bjelovučić, o. c. (3), str. 243, 244 i 247.

⁵ Lam. Tarst, 1, f. 87'—88, 94'.

U Dolu su potekle obitelji *Despotović* (1623) [7],⁶ *Krunajević* (1633),⁷ *Puhalović* (1633),⁸ *Pederin* (1633),⁹ *Ružjer* (1633),¹⁰ *Luketa* (1634) [7] i *Grbić* (1635).¹¹

U Klašićevom Selu *Klašiče* nalazimo već 1587,¹² a *Piroviće* 1632. godine [7].

Njakare iz Njakaninog Sela spominju se prvi put 1607. godine.¹³

Zaselak koji će se kasnije zvati Sokolovo Selo jezgra je obiteljima *Vladun* (1609),¹⁴ *Cerezin* (1627) [7] i *Šale* (1655).¹⁵ R. D. Radojević koji 1673/74. godine živi u tom zaselku došao je iz Šapetina Sela.

U Kosićima su potekli *Salatići* (1635)¹⁶ i *Kosići* (1654).¹⁷ Oko 1630. godine u ovaj je zaselak došao Čerezin iz »Sokolovog« Sela.

⁶ U radnji su korištena slijedeća vrela:

- [1] Knjiga krštenih (Parochia Sabioncello) (1668—1676), Arhiv župnog ureda Orebić (AŽUO).
- [2] Matica rođenih (parohija Sabioncello) (1680—1690) (AŽUO).
- [3] Liber Nativitatis Parochiae Sabioncelli (1696—1722) (AŽUO).
- [4] Libro dei Battezzati nella Parochia di Sabioncello (1714—1747) (AŽUO).
- [5] Knjiga krštenih parochiae Sabioncelli (1758—1800) (AŽUO).
- [6] Knjiga Krštenih paroch. Orebić (1800—1833) (AŽUO)
- [7] Libro matrimoniale (parohija Sabioncello) (1619—1675) (AŽUO).
- [8] Liber Matrimoniorum Parochiae B. M. V. de Carmelo Sabioncelli (1671—1748) (AŽUO).
- [9] Liber Matrimoniorum Parochiae Sabioncelli (1748—1787) (AŽUO).
- [10] Libro in cui si notano i morti che si sepoliscono nela nostra chiesa dal 1686. Arhiv franjevačkog samostana Gospe od Anđela iznad Orebića.
- [11] Liber Defunctorum Parochiae Sabioncelli 1741. (AŽUO).
- [12] Status Animarum Parohije Sabioncello (1747—1790) (AŽUO).
- [13] Status Animarum Parochiae BMW de Carmelo loci Sabiuncelli (1832—1851) (AŽUO).
- [14] Stanje duša u župi Orebić oko 1851. i dalje (AŽUO).
- [15] Rođeni Viganj (1761—1840), Arhiv župnog ureda Viganj (AŽUV).
- [16] Libro degli atti di nascita della parrochia di Vigagn (1835—1867), Mjesni ured Orebić (MUO).
- [17] Atti di Nascita Parrochia di Vigagn (1867—1894) (MUO).
- [18] Maticna knjiga rođenih Viganj (1895—1933) (MUO).
- [19] Matica vjenčanih Viganj (1762—1833) (AŽUV).
- [20] Matica vjenčanih župe Viganj (1826—1839), Historijski arhiv Dubrovnik.
- [21] Registro matrimoniale della parroch. di Vigagn (1840—1902) (MUO).
- [22] Liber Defunctorum Parecie S. Michaelis Archangeli in Vignnis Diecesis Stagnensis (1761—1869) (AŽUV).
- [23] Libro degli Atti di morte della Parrochia di Vigagn (1869—1901) (MUO).
- [24] Status Animarum parohiae Viganj (od oko 1840. godine do oko 1889. godine) (AŽUV).
- [25] Popis osoba sastavljajućih obitelji župe Viganj oko 1889. godine i dalje (AŽUV).
- [26] Registro Matrimoniale Trpanj (1844—1897), Mjesni ured Trpanj.

⁷ Lam. Tarst. 1, f. 3—3', 92—94'

⁸ Ibid., f. 17'—18

⁹ Ibid., f. 24—24'

¹⁰ Ibid., f. 24—24', 98—99'

¹¹ Ibid., f. 78', 87'—88

¹² Div. Not. 124, f. 71, 115.

¹³ Div. For. 16, f. 176.

¹⁴ Div. Not. 133, f. 49.

¹⁵ Div. Tarst. 1, f. 43'.

¹⁶ Lam. Tarst. 1, f. 70', 71'—73.

¹⁷ Div. Tarst. 1, f. 5—10.

Gegovići (1636)¹⁸ i *Dumovići* (1673/74) živjeli su u Dumovića Selu.

Podac je jezgro obiteljima *Snašić* (1581),¹⁹ *Lašica* (Lađica, Lažica) (1623) [7], *Hanza* (1628) [7] i *Balaš* (1651).²⁰ Prije 1600. godine iz »Sokolova« Sela došla je obitelj Čerezin, a 1645. godine u kući Snašić nastanio se *Pinjata* iz župe Dubrovačke [7], kasnije spominjan i pod prezimenom Snašić.

U zaselku koji će se kasnije zvati Jerkovo Selo potekli su *Jurjevići* (1634)²¹ i *Fraklice* (1660) [7]. Oko 1660. godine u kuću Fraklica došao je *Suhor* iz Gornje Nakovane, preuzevši prezime Fraklica [7], a oko 1670. godine u kući Jurjević nastanio se *Silva*, možda iz Korčule [3].

Radojevići (1630) [7], *Dominkovići* (1654)²² i *Šapete* (1659)²³ živjeli su u Šapetinom Selu. Oko 1660. godine jedan od Dominkovića nastanio se u kući Šapeta koji su na izmaku.

Kraljevići (1591),²⁴ *Krstelji* (1628) [7] i *Kordovanovići* (1671) [1] imaju svoje jezgro u Kraljevića Selu.

Tomičići iz Tomičića prvi se put spominju 1630. godine [7].

Za obitelj *Indijan* koja se spominje 1622. godine, i koja je u to vrijeme prešla u Orebiće i na taj način nestala iz Vignja, ne znamo u kojem je zaseoku obitavala.²⁵

Po popisu iz 1673/74. Viganj ima 43 kuće u kojima živi 226 ljudi.²⁶ Napominjemo da su u popisu izostavljene osobe starije od 50 godina.²⁷ Najveći viganjski zaselak tada je Podac sa 45 ljudi, slijede Kraljevići sa 42, Dol 37, Šapetino 17 itd.

1673/74.

BRAINICE	1. Marko Tonkov (BRAINICA)	(3)
DOL	2. Marko (Antunov?) PUHALOVIĆ	(5)
	3. Toma (Grgurov) GRGUROVIĆ (PEDERIN)	(4)
	4. Ivan (Stjepanov?) GRBIĆ	(2)
	5. Ivan KRUNAJEVIĆ	(9)
	6. Ivan (Jakovljević) DESPOTOVIĆ	(7)
	7. Luka (Jakovljević) RUŽJER	(2)
	8. Ivan (Matov) LUKETA	(8)
KLAŠIĆEVO	9. Ivan (Marinov) KLAŠIĆ	(6)
	10. Nikola (Stjepanov) PIROVIĆ	(10)
NJAKARINO	11. Mato (Jakovljević?) NJAKARA	(10)
(SOKOLOVO)	12. Manda (udova Nikole Mihovog) ČEREZINOVIĆ	(3)
	13. D. Rado (Antićev) RADOJEVIĆ	(2)
	14. Luka (Ivanov) VLADUN	(3)
	15. Vice ŠALE	(3)
	16. Vice (Ivanov) VLADUN	(3)

¹⁸ Lam. Tarst. 1, f. 123'.

¹⁹ Proc. Canc. 2, f. 125'.

²⁰ Test. Not. 65, f. 168—168'.

²¹ Lam. Tarst. 1, f. 59—60, 92'—94.

²² Div. Tarst. 1, f. 6.

²³ Ass. 3, f. 67.

²⁴ Div. Not. 126, retro.

²⁵ Div. Not. 136, f. 53—54.

²⁶ Z. Šundrica, Popis stanovništva Dubrovačke Republike iz 1673/74. godine, Arhivski vjesnik II, Zagreb 1959, str. 450—451. Viganj je obuhvaćen u bratovštini sv. Miha (kuće 1—43).

Popis koji donosimo dopunjen je podacima do kojih smo došli genealoškim istraživanjem. Sve dopune navedene su u zagradama. Isto vrijedi i za popise iz 1751, 1840, i 1889. godine. Napominjemo također da nijedan od popisa u svom izvornom tekstu ne razgraničava zaselke.

²⁷ Z. Šundrica, o. c., str. 426.

KOSIĆI	17. Miho (Ivanov) ČEREZIN	(3)
	18. Nikola (Lukin) KOSIĆ	(5)
	19. Vice (Tonkov?) SALATIĆ	(5)
DUMOVIĆI	20. Ivan DUMOVIĆ	(7)
	21. Gego GEGOVIĆ	(2)
PODAC	22. Mato SNAŠIĆ (PINJATA)	(6)
	23. Mihoć (Tonkov) SNAŠIĆ	(5)
	24. Ivan (Nikolin) ČEREZIN	(5)
	25. Nikola (Ivanov?) BALAS	(5)
	26. Ivan Markov HANZA	(4)
	27. Stjepan (Ivanov) HANZA	(5)
	28. (Nikola) Matov HANZA	(7)
	29. Ivan (Jakovljević) LAĐICA	(8)
(JERKOVO)	30. Milutin (Nikolin?) JURJEVIĆ	(3)
	(..... SILVA)	(2)
	31. (pok. Jakov FRAKLICA)	(2)
	Ivan (Markov) FRAKLICA (SUHOR)	(6)
ŠAPETINO	32. (Andrija Ivanov?) DOMINKOVIĆ	(3)
	33. Marko DOMINKOVIĆ	(5)
	34. Marko (Antićev) RADOJEVIĆ	(3)
	35. Vice (Jakovljević) ŠAPETA	(2)
	(Luka Ivanov?) DOMINKOVIĆ)	(4)
KRALJEVIĆI	36. Ivan KORDOVANOVIĆ	(4)
	37. Ivan Antunov KRSTELJ	(6)
	38. Ivan (Petrov) KRSTELJ	(16)
	39. Vice (Markov) KRALJEVIĆ	(8)
	40. Ivan Krilin KRALJEVIĆ	(4)
	41. Marija KRALJEVIĆ	(4)
TOMIČIĆI	42. Jakov (Markov) TOMIČIĆ	(3)
	43. Nikola (Markov) TOMIČIĆ	(4)
	ukupno	(226)

Razdoblje — 1673/74—1751. U ovom je razdoblju u Viganj doselilo 15 novih obitelji, od toga 12 s Pelješca, a samo 3 izvan. Zabilježena su i 4 preseljenja unutar viganjskih zaselaka.

U zaselku zvanom Brainice kuću izumrle obitelji Brainice preuzeli su 1678. godine Krstelji iz Kraljevićeva Sela.²⁸ Istovremeno su i preuzeli prezime Brainica.

U Dolu je izumrla obitelj Grbić, a novi su *Lupisi* iz Donje Nakovane, koji su se 1720. godine nastanili u kući Despotovića koji su također na izmaku [12].

U Klašićevu Selu su izumrli Klašići, a njihovu kuću preuzeo je jedan ogranak Pirovića iz istog zaselka, kasnije zvan Pirović-Klašić [12]. Na Klašićevo imanje došla je 1727. godine i obitelj *Fraklica* iz Basiljine [12]²⁹ a oko 1750. godine u tu kuću dolazi i *Slabić*, također iz Basiljine [12].

Jedina nova obitelj u Njakarinu Selu je *Slabić*, doselila se oko 1710. godine valjda iz Donje Nakovane, u kuću Njakara [12]. Kasnije se zovu Njakara-Slabić.

Godine 1691. *Falkoneti-Soko* iz Oskorušna preuzeo je imanje jednog ogranka obitelji Vladun u zaselku koji će se kasnije prema njima zvati Sokolovo Selo.³⁰ U kuću izumrlih Čerezinovića došao je oko 1700. godine *Lupis* iz Do-

²⁸ Div. For. 117, f. 251'.

²⁹ To je grana ogranka obitelji Fraklica (Suhor) koji je 1698. godine iz Vignja preselio u Basiljinu [3].

³⁰ Div. For. 124, f. 183'.

nje Nakovane [12], a nešto kasnije, 1714. godine, u kuću izumrle obitelji Šale pristigao je *Dalmatin* iz Dubrave [8], kasnije zvan Dalmatin-Šale. U kući drugog ogranka obitelji Vladun nastanio se 1734. godine Krunajević iz Dola [12].

U Kosićima su izumrli Salatići, a njihovu kuću preuzela je oko 1705. godine obitelj *Delalija* iz nepoznatog mjesta [12], kasnije zvana Delalija-Salatić.

U Dumovićima su izumrle obitelji Gegović i Dumović, a kuću potonjih preuzela je 1696. godine obitelj Dominković iz Šapetina Sela [12], čiji je jedan ogranak u potpunosti prihvatio i prezime Dumović, dok ga je drugi ogranak, prihvaćajući u početku Dumović kao drugo prezime (a rijetko i samostalno), kasnije odbacio i ostao Dominković.

U Podacu je kuću izumrlih Čerezina preuzela obitelj *Pendija* iz Grude (kod Potomja), 1728. godine [8, 12]. U kuću Snašića, koji su pri kraju, stigao je 1740. godine Kosić [12].

U »Jerkovu« Selu definitivno su nestale obitelji Fraklica i Jurjević, čije su kuće još prije 1673/74. godine preuzeli Suhori koji se sada zovu Fraklica i Silve, koji se pred kraj tog razdoblja već zovu Jerko.

U Šapetinom su Selu izumrle obitelji Šapeta i Radojević. Kuću Radojevića preuzela je oko 1700. godine obitelj *Gabela* iz Ankone,³¹ a u kuću Šapeta su još prije 1673/74. godine došli Dominkovići iz istog zaseoka.

U Kraljevića Selu pojavljuju se u ovom razdoblju četiri nove obitelji. *Dubac* iz Basiljine došao je oko 1710. godine u kuću Krstelj [12], a *Paravia* iz istog mjesta 1731. u kuću Kraljević [12]. Iz Zatona su u kuću Kraljević 1738. godine došli *Lonze* [8], a 1741. godine u tom se zaselku nastanila obitelj *Bračanin* iz Karmena [12].

Orhanovići iz Oskorušna jedina su nova obitelj u Tomičićima. Stigli su 1715. godine u kuću Tomičić preuzevši istovremeno i njihovo prezime [8].

Godine 1751. u Vignju, prema procjeni, živi 339 ljudi u 57 kuća [12]. Najviše ih je, 65, u Kraljevića Selu, a zatim slijede Dol sa 63, Podac 60, Kosići 25 stanovnika itd.

1751.

BRAINICE	1. Josip (Matov) BRAINICA (KRSTELJ)	(5)
	2. Vice (Antunov) BRAINICA (KRSTELJ)	(4)
DOL	3. Antun (Antunov) PUHALOVIĆ	(6)
	Luka Antunov RUŽJER	(5)
	4. Stjepan (Grgurov) PEDERIN ³²	(7)
	5. pok. Ivan (Jakovljević) DESPOTOVIĆ	(1)
	Petar (Franov) LUPIS (VUKIĆ)	(5)
	6. Antun Markov RUŽJER	(7)
	7. Marko (Ivanov) KRUNAJEVIĆ	(8)
	8. Ivan (Ivanov) KRUNAJEVIĆ	(8)
	9. Antun (Ivanov) KRUNAJEVIĆ	(4)
	10. Vice (Ivanov) LUKETA	(7)
	11. Antun (Matov) LUKETA	(5)
KLASIĆEVO	12. pok. Ivan (Grgurov) FRAKLICA (SUHOR)	(1)
	Vice (Antunov) SLABIĆ	(3)
	13. Nikola Tomin PIROVIĆ (-KLAŠIĆ)	(9)

³¹ Mato Vicin Parachatti seu Gabela, nastanjen u Ankoni (habitante), spominje se 1680. godine (Div. For. 115, f. 179). Mogućno je da je u Ankonu došao iz naših krajeva, iz Kaljanovića, na primjer, gdje u tom vremenu postoji obitelj Parakat. U Vignju se oko 1700. godine nastanio Matov sin Vice Gabela.

³² U popisu je iz nepoznatih razloga naveden kao Krunajević seu Pederin. Isključena je mogućnost da je jedna od tih obitelji ogranak druge.

	14. Stjepan (Nikolin) PIROVIĆ	(9)
NJAKARINO	15. Antun Antunov NJAKARA	(9)
	16. Ivan Josipov NJAKARA (SLABIĆ)	(5)
SOKOLOVO	17. Bartul (Jakovljević?) LUPIS (VUKIĆ)	(7)
	18. Šimun Ivanov FALKONETI (SOKO)	(3)
	19. Šimun Lukin FALKONETI (SOKO)	(5)
	20. Šimun Antunov ŠALE (DALMATIN)	(4)
	21. Ivan (Vicin?) VLADUN	(2)
	Mato (Ivanov KRUNAJEVIĆ)	(2)
KOSIĆI	22. Stjepan Matov KOSIĆ	(11)
	23. Vuk DELALIJA (-SALATA)	(6)
	24. Pavao (Franov) ČEREZIN	(8)
DUMOVIĆI	25. Ivan Lukin DUMOVIĆ (DOMINKOVIĆ)	(5)
	26. Ivan (Andrijin) DUMOVIĆ (DOMINKOVIĆ)	(8)
PODAC	27. Nikola (Matov) PINJATA	(6)
	28. Miho (Tonkov) SNAŠIĆ	(2)
	Nikola (Ivanov KOSIĆ)	(8)
	29. Petar (Ivanov) PENDIJA	(3)
	30. Miho (Lukin) MARGARITIĆ (SNAŠIĆ)	(9)
	31. Antun (Nikolin) BALAŠ	(6)
	32. Antun Matov BALAŠ	(3)
	33. Nikola Đurov LAŽICA	(10)
	34. Nikola (Lukin) BALAŠ	(4)
	35. Nikola (Nikolin) HANZA	(7)
	36. pok. Mato (Nikolin?) HANZA	(2)
(JERKOVO)	37. Nikola (Jerolimov) SILVIO	(7)
	38. Ivan (Markov) FRAKLICA (SUHOR)	(8)
SAPETINO	39. Marko (Antunov) DOMINKOVIĆ	(6)
	40. Mato (Vicin) GABELA	(4)
	41. Vice (Ivanov) DOMINKOVIĆ (ŠAPETA)	(6+1) ³³
	42. Antun Lukin DOMINKOVIĆ (-ŠAPETA)	(4)
KRALJEVIĆI	43. pok. Ivan (Markov) KRSTELJ	(1+2)
	44. Petar (Antunov) KRSTELJ	(5)
	45. Antun (Antunov) KRSTELJ	(5)
	46. Ivan (Antunov) KRSTELJ	(8)
	47. Antun (Lukin) DUBAC	(7)
	48. Mato (Andrijin) KORDOVANOVIĆ-RADOJEVIĆ	(3)
	49. Božo (Pavlov) BRAČANIN	(5+1)
	50. Ivan (Krilin) KRILIĆ (KRALJEVIĆ)	(6)
	51. Frano (Ivanov) ČORBA (KRALJEVIĆ)	(3)
	52. pok. Ivan (Vicin?) ČORBA (KRALJEVIĆ)	(2)
	53. Toma (Vicin) LONZA	(6)
	54. Ivan (Jakovljević) ČORBA (KRALJEVIĆ)	(5)
	55. Luka (Nikolin) PARAVIĆ	(6)
TOMIČIĆI	56. Mato Nikolin TOMIČIĆ (ORHANOVIĆ)	(4)
	57. Ivan (Lukin) TOMIČIĆ	(5)
	ukupno (339)	

Razdoblje — od 1752. godine do pada Dubrovačke Republike 1808. godine. Ovo razdoblje karakterizira izuzetno pojačano naseljavanje izvanpelješkog stanovništva u Viganj i, nasuprot tome, više nego dvostruko smanjivanje doseljenika iz peljeških mjesta. Pojavljuje se 35 novih obitelji, od kojih je samo 5 peljeških. U Vignju se samo u prolazu nalazi 8 do 30 izvanpeljeških obitelji. Najveće doseljavanje zabilježeno je s otoka Hvara, odakle je došlo čak 7 obitelji. Unutar viganjskih zaselaka zabilježeno je samo jedno preseljenje.

U zaselku Brainicama u kuće izumrlih Brainica (Krstelja) došle su 3 obitelji: 1771. godine Orlići iz Perasta [19], 1784. Španjoleti iz nepoznatog

³³ 6+1 znači: 6 članova obitelji Dominković + 1 sluga.

mjesta koji uzeše nadimak Brainica [19] i *Agustinovići* koji su stigli u kuću Španjoleti 1805. godine iz Zelenikovca (župa Gradac) [19].

U Dolu su definitivno nestali Despotovići u čiju su kuću već prije bili došli Lupisi. Godine 1756. u kuću Krunajevića stigli su *Marinkovići* iz Zastražišća [9], no kako ubrzo izumriješe, kuću su 1769. preuzeli *Hulići* iz Bogomolja [19]. *Kovačević* iz Basiljine nastanio se oko 1758. godine u kući obitelji Luketa [12] no ta je obitelj u ovom istom razdoblju izumrla.

U Klačićima Selu izumrle su obitelji Fraklica (Suhor) i Slabić koje su živjele u istoj kući. Tu je kuću oko 1770. godine preuzeo *Bošković-Kokot* iz Orahovog Dola [15], po kojemu se taj zaselak katkad zove i Kokotovo Selo. *Habići* iz Basiljine nastanili su se oko 1800. godine u kući obitelji Pirović [24].

U Njakarinu Selu pojavljuju se dvije nove obitelji. *Slabić* iz Basiljine došao je 1798. godine u kuću Njakara-Slabić [24], a u istu kuću stigla je 1805. godine i obitelj *Viliso* iz Krapnja [19], no ona se nije zadržala na Pelješcu.

U Sokolovu Selu izumrle su obitelji Dalmatin-Šale, Vladun i Krunajević, a nije zabilježena nijedna nova obitelj.

U Kosićima se 1753. godine, u kući Delalija, nastanila obitelj *Guvernić-Perlica* iz Korčule i ubrzo izumrla [9]. U isti su zaselak došli 1767. godine *Lupisi* iz Donje Nakovane [15] i 1806. godine *Kokići-Banovići* iz Podgore [19].

Jedina nova obitelj u Dumovićima su *Milovčići* koji su u kuću Dumović (Dominković) došli 1788. godine iz Jelse [19].

U Podacu ima dosta promjena. U kuću izumrle obitelji Pendijski došli su 1754. godine *Neretići* iz Velog Lošinja [9], no oni izumriješe u istom razdoblju. Oko 1760. godine u kuću Balaš stigli su *Novakovići* iz Boke kotorske [22]. Kuću izumrlih Snašića-Pinjate preuzeli su 1769. Kosići iz Kosića [24], a izumrla je također i obitelj Snašić, u čiju su kuću još ranije uselili također Kosići. Godine 1776. *Plenković* iz Miraca došao je u kuću Balaš [19], a u istu kuću došao je 1808. godine i *Suhor* iz Gornje Nakovane [24]. Iz Smokvice je oko 1800. godine u kuću Lašica pristigla obitelj *Tomašić-Rozić* [24].

U Jerkovu Selu nije u ovom razdoblju zabilježena nijedna promjena.

Perić iz Sućurja došao je 1776. godine u Šapetino Selo, u kuću Dominiković-Šapeta [19], no on se nije zadržao na Pelješcu. Iste se godine u kući Dominković nastanila obitelj *Medvinović* iz Jelse [19]. Potkraj razdoblja u istu su kuću stigle obitelji *Starčić* iz Lošinja 1799. [19], *Glavinčić* iz Mokošice 1803. [15] i *Salamon* iz Lovrana 1804. godine [19]. Glavinčići se nisu zadržali u Vignju.

U Kraljevića Selu nastanila se 1767. godine obitelj *Splivalo* iz Jelse, možda u kući izumrle obitelji Kordovanović [19]. *Devčić* iz Podgore doselio je u kuću Kraljević 1775. godine [19], a kuću Kraljević-Krilić preuzela je 1805. godine obitelj *Vlašić* iz Blata [19].

U Tomičićima su izumrli Tomičići, a njihovu kuću preuzela je obitelj *Curać* pristigla 1764. godine iz Žrnova [19].

Za neke obitelji koje se u ovom razdoblju pojavljuju u Vignju ne možemo utvrditi u kojem su zaselku obitavali. Pretežno se radi o obiteljima koje su na Pelješcu samo u prolazu. *Rafanelli* iz Molfette došao je 1762. [19], *Pidiscioli* iz Veneta 1773. [15] *Scrivanelli* iz Jelse oko 1773 [15], *Mariotti* iz nepoznatog mjesta 1784. [15], *Bernardini* iz nepoznatog mjesta 1803. [15], *Kokiš* iz »Primorie ex Veneto« 1806. [15] i *Lauro* iz Korčule oko 1807. godine [15]. Za obitelji Rafanelli, Mariotti i Bernardini navedeno je da su došli u

župu Viganj, pa se ne može isključiti mogućnost da su boravili u nekom od obližnjih mjesta, u Basiljini ili, manje vjerojatno, u Nakovani. Obitelji Rafanelli, Pidiscioli, Mariotti, Bernardini i Lauro nisu se zadržale na Pelješcu. Prema Lahmanu saznajemo da su se Rafanelli 1767. godine definitivno nastanili u Makarskoj,³⁴ dok za obitelj Lauro znamo da je oko 1810. godine prosljedila u Orebiće [6], no ni tamo se nije zadržala.

Razdoblje — Francuska vladavina 1808—1815. U ovom kratkotrajnom razdoblju ništa se bitnog nije dogodilo. Pojavljuje se pred sam kraj, oko 1815. godine, obitelj *Bonković* iz Gdinja [15], koja je samo na kratko boravila u nepoznatom viganjskom zaselku. Izumrle su obitelji Orlić u Brainicama, Salamon u Šapetinom, Vlašić u Kraljevićima i Kokiš u nepoznatom zaselku, sve, dakle, obitelji koje su tek odnedavno u Vignju.

Razdoblje — 1816—1840. Prvih četvrt stoljeća austrijske vladavine obilježava ponovno uspostavljanje migracijskih putova prekinutih za vrijeme Francuza. Nadolazak stanovništva je stalan i u svemu su zadržane karakteristike iz posljednjeg razdoblja Dubrovačke Republike. Dospelilo je 19 novih obitelji, od toga 4 samo privremeno. Među doseljenicima i tada dominiraju Hvarani sa 6 novih obitelji. S Korčule je došlo 5, a iz ostalih peljeških mjesta 4 obitelji. Unutar viganjskih zaselaka zabilježena su 4 preseljenja.

U Brainicama nije zabilježena nijedna promjena.

U Dolu su izumrli Lukete (u kuću kojih su još 1808. bili došli Puhalovići iz istog zaselka) i Hulići. U kući Ružjer nastanio se 1816. godine Scivanelli, odnosno sad već zvan Skrivanić, iz nepoznatog viganjskog zaselka [24], a u istu kuću došao je i Lupis iz Kosića 1840. godine [24]. Iz Jelse je 1829. godine u kuću drugog ogranka Ružjera doselila obitelj *Milovčić* [19].

Budrovići, valjda iz Grablja,³⁵ nastanili su se 1829. godine u Pirovićima, u kući istoimene obitelji [20]. U kuću Bošković-Kokot došao je 1836. godine Pederin iz Dola [24].

U Njakarinu Selu izumrla je obitelj Slabić-Njakara.

U Sokolovo je 1830. godine došla obitelj *Hajdučić* iz Gdinja [24].

U kuću obitelji Čerezin u Kosićima stigao je oko 1830. godine *Ivančević* iz Korčule [24].

U Dumoviće je 1827. godine doselila obitelj *Farac* iz Pupnata nastanivši se u kući Dominković [24].

U Podacu je izumrla obitelj Lašica čiju su kuću još ranije preuzeli Tomašići-Rozići. U istoj se kući 1830. godine nastanio i *Matić* iz Basiljine [24]. Kuću izumrlih Novakovića preuzeo je 1821. godine *Vlašić* iz Pupnata [24], a još jedan *Vlašić* iz Pupnata došao je 1837. u kuću Balaš [24]. Oko 1835. godine u Podac su stigli i *Vidovići* iz Basiljine [24]. U tom je razdoblju izumrla i obitelj Plenković.

U Jerkovo Selo stigle su dvije obitelji: *Kovačevići* iz Starog Grada 1830. godine [20] koji ubrzo odoše s Pelješca i *Vlastelica* s otoka Visa koji su 1832. godine došli u kuću Fraklica [24]. Poslije 1840. godine Vlastelice su prešli u Orebiće [14].

³⁴ O. Lahman, Prilog proučavanju strukture stanovništva Makarske, Zbornik za narodni život i običaje, JAZU, Zagreb 1964, str. 571.

³⁵ M. Zaninović, Iz starije prošlosti Grablja, Hrvatski zbornik 1, Split 1973, str. 133—141.

U Šapetinu Selu izumrli su Medvinovići, a u tu kuću, sad u posjedu Starčića, došla je 1820. godine obitelj *Branica* iz Zlarina, no nije se zadržala [19]. Iz Pitava je 1826. godine došao *Vicetović* [24].

U Kraljevića Selo došao je 1817. godine *Mucalo* iz Sućurja, nastanivši se u kući obitelji Lonza [15]. Kako je ta obitelj ubrzo izumrla, kuću je preuzeo 1827. godine *Franković* iz Makarske [20]³⁶. Obitelj Hanza iz Podaca stigla je 1828. godine u kuću Dubac [24], a u istu kuću doseli 1837. godine i obitelj *Koljatić* iz Pražnica [24]. Godine 1840. nastanio se u kući Bračanin *Barabić* iz Podvlaštice [24].

Jedinu promjenu u Tomičićima čini dolazak *Gagića* iz Basiljine 1834. godine u kuću Tomičić [24]. Ubrzo nakon toga promijenilo se ime ovog zaselka u Gagići.

Za obitelj *Sardelić* koja je 1834. godine došla u Viganj, vjerojatno iz Blata [15] i nije se zadržala, ne znamo u kojem je zaselku boravila.

Godine 1840, prema procjeni, Viganj ima 352 stanovnika koji žive u 67 kuća [24]. Tada je najveći zaselak Dol, u kojem živi 72 žitelja, a zatim slijede Podac sa 62, Kraljevići sa 50, Kosići sa 33 itd.

1840.

BRAINICE	1. (Ivan Božov ŠPANJOLETI-BRAINICA)	(6)
	(pok. Gašpar Andrijin AGUSTINović)	(3)
DOL	2. Antun Matov PUHALović	(4)
	3. Ivan Lukin PUHALović	(6)
	4. Antun Ivanov PUHALović	(3)
	5. pok. Nikola (Lukin) RUŽJER	(1)
	Petar Andrijin ŠKRIVANIC	(2)
	Mato Božov LUPIS (VUKIĆ)	(2)
	6. Stjepan Ivanov PEDERIN	(5)
	7. Luka Matov KRUNAJEVIĆ	(5)
	8. Ivan Ivanov KRUNAJEVIĆ	(8)
	9. Antun Šimunov KRUNAJEVIĆ	(5)
	10. Petar Franov LUPIS (VUKIĆ)	(8)
	11. Cvito Matov LUPIS (VUKIĆ)	(4)
	12. Silvestar Matov LUPIS (VUKIĆ)	(6)
	13. pok. Vice (Antunov) RUŽJER	(3)
	pok. Antun (Tadijin) MILOVČIĆ	(2)
	14. Ivan Matov PUHALović	(8)
PIROVICI (KLAŠIĆEVO)	15. Antun Josipov BOŠKOVIĆ (-KOKOT)	(3)
	Antun Ivanov PEDERIN	(2)
	16. pok. Antun (Antunov) HABIĆ	(1)
	Marko Tomin BUDROVIĆ	(6)
	17. Mato Nikolin PIROVIĆ-KLAŠIĆ	(4)
	18. Vice Stjepanov PIROVIĆ	(10)
NJAKARINO	19. Ivan Lukin NJAKARA	(7)
	20. Luka Antunov NJAKARA	(7)
	21. pok. Ivan (Stjepanov) SLABIĆ	(4)
SOKOLOVO	22. Petar Đurov HAJDUK	(2)
	23. Šimun Jakovljević LUPIS (VUKIĆ)	(3)
	24. pok. Marko (Franov) LUPIS (VUKIĆ)	(2)
	25. Antun Antunov FALKONETI (SOKO)	(6)
	26. Antun Lukin FALKONETI (SOKO)	(4)
KOSIĆI	27. Miho Petrov KOKIĆ (-BANOVIC)	(6)
	28. Trojan Božov LUPIS (VUKIĆ)	(5)
	29. Stjepan Markov KOSIĆ	(6)
	30. Luka Matov KOSIĆ	(7)
	31. Stjepan Franov ČEREZIN	(5)

³⁶ Prema izvoru [22] u Viganj su došli iz Podgore.

	32. Andrija Josipov DELALIJA-SALATIĆ	(1)
	33. Ambroz Stjepanov ČEREZIN	(1)
DUMOVIĆI	Dominik Matov IVANČEVIĆ	(2)
	34. Luka Antunov DOMINKOVIĆ	(1)
	Jakov Antunov FARAC	(4)
	35. Ivan Antunov DOMINKOVIĆ	(8)
	36. Ivan Franov DUMOVIĆ (DOMINKOVIĆ)	(7)
	37. Petar Lukin MILOVČIĆ	(4)
PODAC	38. Ivan Lukin KOSIĆ	(2)
	39. Ivan Markov KOSIĆ	(5)
	40. Bartul Lukin KOSIĆ	(7)
	41. Nikola Markov KOSIĆ	(4)
	42. Ivan Lukin BALAS	(4)
	Kuzma (Jakovljević) VLAŠIĆ	(2)
	43. Mato Lukin SUHOROVIĆ-JURIN	(9)
	44. Melhior Baldo VIDOVIĆ	(4)
	45. Frano Petrov TOMAŠIĆ-ROZIĆ	(3)
	Jakov Antunov MATIĆ	(5)
	46. Toma Jakovljević VLAŠIĆ	(6)
	47. Nikola Antunov HANZA	(3)
JERKOVO	48. Petar Nikolin HANZA	(8)
	49. Pavao Markov SILVIO-JERKO	(7)
	50. pok. Antun (Nikolin) FRAKLICA (SUHOR)	(1)
	Ivan Markov VLASTELICA	(1)
SAPETINO	51. pok. Gašpar (Martinov) STARČIĆ	(1)
	52. Mato Ivanov GABELA	(7)
	53. Ivan Markov DOMINKOVIĆ-SAPETA	(4)
	54. Ivan Lukin VICETOVIĆ	(5)
KRALJEVIĆI	55. Antun Ivanov PARAVIĆ	(2)
	56. Nikola Markov BRAČANIN	(3)
	Antun (Antunov) BARABIĆ	(2)
	57. Mato Stjepanov SPLIVALO	(4)
	58. pok. Frano Nikolin KRSTELJ	(3)
	59. Nikola Nikolin KRSTELJ	(7)
	60. Vlaho Vicin DUBAC	(3)
	pok. Vlaho (Nikolin) HANZA	(1)
	Antun (Markov) KOLJATOVIĆ	(3)
	61. pok. Baldo (Božov) BRAČANIN	(1)
	Antun Franov KRSTELJ	(8)
	62. Baldo Antunov DEVČIĆ	(2)
	63. (pok. Andrija Pavlov FRANKOVIĆ)	(1)
	64. Toma Nikolin LONZA	(3)
	65. Ivan Franov ČORBIĆ-KRALJEVIĆ	(7)
TOMIČIĆI	66. Marko Ivanov TOMIČIĆ (ORHANOVIĆ)	(2)
	Josip Ivanov GAGIĆ	(4)
	67. Vice Ivanov CURAĆ	(9)
	ukupno (352)	

Razdoblje — 1841—1889. Najvažnija je značajka ovog razdoblja intenzivno naseljavanje Kraja, koje kao mjesto (naselje) dotad nije postojalo. Na Kraju pretežno kuće grade stanovnici viganjskih zaselaka, što povlači za sobom i smanjivanje stanovništva u tim zaselcima. Već 1889. godine Kraj je najveće viganjsko naselje. Ostali zaselci u cjelini gledano opadaju, iako je u 7, od njih 12, iskazan porast stanovništva. Broj stanovnika u Dolu gotovo se prepolovio, a opadanje je zabilježeno i u Brainicama, Pirovićima, Kosićima i Podacu.

U ovom se razdoblju pojavljuje 29 novih obitelji, od kojih su 5 samo privremeno nastanjene. Znatno se povećao udio peljeških obitelji među doseljenicima — čak 11. Smanjio se dolazak Hvarana (3 obitelji), a povećalo

se doseljavanje Bračana, koji su se do tada rijetko zaustavljali u Vignju (4 obitelji). Unutar viganjskih zaselaka utvrđeno je čak 25 preseljenja, od kojih 15 obuhvaća migracija na Kraj.

Novonastali Kraj primio je u ovom razdoblju prvih 23 obitelji, od toga 15 iz viganjskih zaselaka, 5 iz ostalih peljeških mjesta i samo 3 izvan Pelješca. Do 1855. godine na Kraj su došli *Franičevići* iz Sućurja 1843. godine [25], *Pirovići* iz Pirovića oko 1845. godine [25], dvije obitelji *Krstelj* iz Kraljevića oko 1848. i oko 1850. godine [25], *Kovačevići* iz Basiljine oko 1850. godine [25], dvije obitelji *Čerezin* oko 1850. i oko 1851. [25] i *Banovići-Kokići* oko 1850. iz Kosića [24], *Hanze* oko 1850. [25] i *Suhori* oko 1855. godine iz Podaca [25]. Oko 1865. godine stigli su *Puhalovići* iz Dola [25] i vjerojatno obitelj *Varda* iz nepoznatog mjesta [16]. Ta potonja obitelj nije se zadržala na Pelješcu. *Bijelići* iz Basiljine nastanili su se na Kraju oko 1869. godine [25], a istovremeno je u kuću Hanza došla i obitelj *Dubac* iz Basiljine [25]. *Kosići* iz Korčule [24, 26], *Njakare* iz Njakarina Sela [25], *Lupisi* [25] i *Krunajevići* iz Dola [25] dolaze 1873. godine. *Kosići* se nisu zadržali u Vignju. Oko 1874. godine iz Podaca dolazi *Kosić* [25], a 1877. iz Njakarina Sela još jedan *Njakara* [25]. *Dumović* (Dominković) iz Dumovića preselio je na Kraj oko 1880. godine [25]. U kući *Suhor* nastanio se 1887. godine *Mažuran* iz Donje Nakovane [25], a na Kraj je oko 1888. godine privremeno došao i *Vekarić* iz Gurića [17].

Lukšić iz Vrbanja došao je oko 1849. godine u kuću obitelji *Španjoleti* u Brainicama [25].

U Dolu je u ovom razdoblju došlo do više promjena. *Ivančevići* iz Kneže nastanili su se 1852. godine u kući *Lupis* [24]. *Mihaljevići* iz Igrana preuzeli su kuću izumrlih *Milovčića* 1862. godine [24]. *Njakara* iz Njakarina Sela stigao je 1867. godine u kuću *Krunajević* [25]. *Lupis* iz Basiljine došao je 1877. godine u kuću *Puhalović* [25]. Iz *Žrnova* je u kuću drugog ogranka *Puhalovića* 1878. godine stigla obitelj *Šale* (Salle) [24], a u istoj se kući 1888. godine nastanio *Mekišić* iz Stona [25]. Godine 1881. *Pirović* s Kraja pristigao je u kuću *Pederin* [25], no ta je obitelj ubrzo izumrla. U tom su periodu izumrle u Dolu i obitelji *Ružjer*, *Škrivanić* te ona obitelj *Lupis* koja je u Dol došla iz Kosića 1840. godine.

U Piroviće je 1867. godine iz Kraljevića došla obitelj *Koljatić* nastanivši se u kući *Budrović* [25]. U istu je kuću 1880. godine doselio *Kostanić* iz Drvenika [25]. Iz *Šalinovića* (kod Pasičine) stigla je 1881. godine u kuću *Bošković-Kokot* obitelj *Klinac* [25]. U tom su razdoblju u Pirovićima izumrli *Habići*.

U Njakarinu Selu izumrla je obitelj *Slabić*, a kuću je 1843. godine preuzela također obitelj *Slabić*, iz *Zukovca*, istoimena obitelj, ali različitog porijekla, zapravo jedan ogranak blatske obitelji *Borovina* [25].³⁷ U istu kuću došao je 1862. i *Kosić* iz Podaca [25]. Oko 1845. godine u Njakarino Selo su pristigli *Matići* iz Podaca [25]. Kasnije su u istu kuću došli i *Pirovići* iz Pirovića [25] te *Kurtelačići* iz Stona 1880. godine [25].

Kuću izumrlih *Hajdučića* u Sokolovu Selu preuzela je 1860. godine obitelj *Nola* iz Podgore [24]. U tu istu kuću došao je 1888. godine *Jerko* iz *Jerkova Sela* [25]. Izumrla je također i obitelj *Lupis*.

³⁷ O obitelji *Borovina-Slabić* isp. N. Vekarić, *Nakovanske obitelji do 1900. godine, Pelješki zbornik 1*, Zagreb 1976, str. 344—345. U istom su članku obrađeni i *Dominkovići*, *Habići*, *Milovčići*, *Suhori*, *Lupisi*, *Mažurani* i *Slabići* (str. 335—353), obitelji koje spominjemo i u ovom radu.

U Kosićima se u kući Kosić 1846. godine nastanio *Arnerić iz Postira* [24]. U drugoj kući Kosić privremeno je od 1851. godine boravio *Jakšić iz Korčule* [24]. Kuću izumrlih Delalija preuzela je 1855. obitelj *Muratti* sa Šipana [24], a u kuću izumrlih Ivančevića uselio je 1859. godine *Bertičević iz Miraca* [21]. Obitelji Čerezin i Banović-Kokić nestale su u ovom zaselku nakon odlaska na Kraj oko 1850. godine.

U Dumovića Selu izumrla je obitelj Farac, i to je jedina promjena.

Jedina nova obitelj u Podacu je *Suhor* iz Gornje Nakovane, koja oko 1860. godine dolazi u kuću Kosić [24], ali se ubrzo vraća u Gornju Nakovanu. Jedna od obitelji Vlašić, ona koja je u Podac stigla 1837. godine, izumrla je, a iz zaselka su nestale i obitelji Matić i Suhor, koje su prešle u Njakarino (Matić) odnosno Jerkovo i Kraj (Suhor).

U Jerkovo Selo došao je oko 1855. godine *Ortoglio* iz Palmanove (kod Udina) nastanivši se u kući Jerko [16]. Kuću izumrlih Fraklica preuzeo je oko 1855. godine Suhor iz Podaca [25]. Na početku ovog razdoblja nestali su Vlastelice koji su samo privremeno boravili u Jerkovu Selu.

Milovčići iz Jelse došli su oko 1860. godine preko Gornje Nakovane u kuću Dominković-Šapeta [25]. U tu istu kuću doselio je 1886. godine Lupis iz Dola [25]. Izumrla je obitelj Starčić.

Krstulović-Rakelić iz Bobovišća nastanio se 1841. godine u kući Lonza u Kraljevića Selu [24]. U istu kuću došao je 1851. još jedan *Krstulović-Rakelić* (brat) [24]. Kuću izumrle obitelji Hanza preuzeli su 1852. *Mažurani* iz Donje Nakovane [24]. Obitelji Devčić, Dubac i Franković izumrle su, a nakon odlaska u Piroviće 1867. godine nestalo je u Kraljevića Selu i obitelji Koljatić.

U Gagićima je izumrla obitelj Tomičić (Orhanović), a 1883. godine u ovom se zaselku nastanio Paravia iz Kraljevića Sela [17].

Godine 1889. prema procjeni Viganj ima 423 stanovnika koji žive u 77 kuća [25]. Najveći je Kraj sa 103 stanovnika, a slijede Kraljevići sa 57, Podac 47, Dol 39 itd.

1889.

KRAJ	1. Đuro Matov SUHOR (-JURIN)	(4)
	Marko Tomin MAŽURAN	(3)
	2. Antun Antunov BIJELIĆ (VLAŠIĆ)	(8)
	3. Nikola Markov KOSIĆ	(6)
	4. pok. Petar (Nikolin) HANZA	(1)
	Ivan Ivanov DUBAC	(6)
	5. Antun Pavlov DUMOVIĆ (DOMINKOVIĆ)	(4)
	6. Kristo Frano-Rokov KRSTELJ	(3)
	7. pok. Antun (Mihov) BANOVIĆ-KOKIĆ	(1)
	Sebastijan Ivanov NJAKARA	(3)
	8. Frano Matov KOVAČEVIĆ (PARAVIA)	(3)
	9. Cvito Ivanov LUPIS (VUKIĆ)	(6)
	10. Ivan Antunov KRSTELJ	(10)
	11. Baldo Antunov PIROVIĆ	(4)
	12. Petar Matov FRANICEVIĆ	(1)
	Luka Ivanov NJAKARA	(4)
	13. Ivan Matov PUHALOVIĆ	(9)
14. Stjepan Franov CEREZIN	(6)	
15. Ivan Stjepanov CEREZIN	(12)	
16. Marko Ivanov CEREZIN	(4)	
? (Stjepan Markov VEKARIĆ	(5)	
BRAINICE	17. (pok. Ivan Božov ŠPANJOLETI-BRAINICA)	(1)
	pok. Gašpar (Andrijin) AGUSTINOVIĆ	(1)
	Petar Damjanov LUKŠIĆ	(3)

DOL	18. Ivan Antunov PUHALOVIĆ	(5)		
	19. Dominik Markov ŠALE	(4)		
	Božo Matov MEKIŠIĆ	(3)		
	20. Antun Stjepanov PEDERIN	(4)		
	pok. Jakov (Antunov) PIROVIĆ	(1)		
	21. Antun Petrov LUPIS (VUKIĆ)	(6)		
	22. pok. Silvestar (Matov) LUPIS (VUKIĆ)	(1)		
	pok. Mato (Jakovljević) IVANČEVIĆ	(1)		
	23. Josip Đurov MIHALJEVIĆ	(2)		
	24. Baldo Lukin KRUNAJEVIĆ	(3)		
PIROVIĆI (KLAŠIĆEVO)	25. Šimun Antunov KRUNAJEVIĆ	(4)		
	26. Ivan Ivanov LUPIS (VUKIĆ)	(2)		
	27. Ivan Lukin NJAKARA	(3)		
	28. Josip Antunov BOŠKOVIĆ (-KOKOT)	(1)		
	pok. Antun (Ivanov) PEDERIN	(1)		
	Miho Đurov KLINAC	(3)		
	29. Mato Nikolin PIROVIĆ (-KLAŠIĆ)	(5)		
	30. Toma Markov BUDROVIĆ	(3)		
	pok. Marko (Antunov) KOLJATIĆ	(4)		
	Antun Bartulov KOSTANIĆ	(3)		
NJAKARINO	31. Marin Antunov KURTELACIĆ	(2)		
	32. pok. Jakov (Antunov) MATIĆ	(1)		
	Josip Antunov PIROVIĆ	(4)		
	33. Baldo Ivanov NJAKARA	(6)		
	34. Spiro Antunov NJAKARA	(2)		
	35. Trojan. Antunov NJAKARA	(4)		
	36. pok. Ivan Bartulov KOSIĆ	(3)		
	37. Ivan Vicin SLABIĆ (BOROVINA)	(4)		
	38. Mato Ivanov NOLA	(3)		
	Marko Markov SILVIO-JERKO	(2)		
SOKOLOVO	39. Antun Antunov FALKONETI (SOKO)	(4)		
	40. Marko Antunov FALKONETI (SOKO)	(12)		
	KOSIĆI	41. Trojan Božov LUPIS (VUKIĆ)	(7)	
		42. Antun Lukin KOSIĆ	(4)	
		pok. Ivan-Marko Đurov ARNERIĆ	(1)	
		43. Baldo Ivanov MURATTI	(3)	
		44. Antun Andrijin BERTIČEVIĆ	(4)	
		DUMOVIĆI	45. Antun Ivanov DOMINKOVIĆ	(11)
			46. Luka Markov DOMINKOVIĆ	(2)
			47. Pavao Ivanov DUMOVIĆ (DOMINKOVIĆ)	(7)
48. Baldo Petrov MILOVČIĆ			(6)	
PODAC			49. Luka Ivanov KOSIĆ	(6)
	50. Luka Bartulov KOSIĆ		(6)	
	51. Baldo Melhiorov VIDOVIĆ		(6)	
	52. Pavao Ivanov BALAŠ		(6)	
	53. pok. Ivan (Markov) KOSIĆ		(1)	
	54. Petar Franov TOMAŠIĆ-ROZIĆ		(8)	
	55. Luka Tomin VLAŠIĆ	(8)		
	JERKOVO	56. Nikola Antunov HANZA	(6)	
		57. Petar Franov ORTOGLIO	(4)	
		58. Marko Pavlov SILVIO-JERKO	(9)	
59. Ivan Matov SUHOR-JURIN		(2)		
Pavao Markov SILVIO-JERKO		(5)		
ŠAPETINO		60. Ivan Matov GABELA	(6)	
		61. Marko-Šimun Ivanov DOMINKOVIĆ-ŠAPETA	(7)	
		62. pok. Toma (Stjepanov) MILOVČIĆ	(2)	
		Antun Ivanov LUPIS (VUKIĆ)	(2)	
		63. Luka Ivanov VICETOVIĆ	(7)	
	KRALJEVIĆI	64. Antun Antunov PARAVIA	(4)	
		65. Nikola Baldov BRAČANIN	(5)	
		Antun Antunov BARABIĆ	(1)	
		66. Stjepan Matov SPLIVALO	(5)	
		67. Nikola Franov KRSTELJ	(8)	

	68. Antun Nikolin KRSTELJ	(6)
	69. Mato Nikolin KRSTELJ	(3)
	70. Nikola Nikolin KRSTELJ	(7)
	71. Đuro Vlahov MAŽURAN	(6)
	72. Marko Nikolin LONZA	(3)
	73. Mato Matov KRSTULOVIC-RAKELIĆ	(1)
	Luka Matov KRSTULOVIC-RAKELIĆ	(2)
	74. Ivan Božov KRALJEVIĆ-ČORBIĆ	(6)
GAGIĆ	75. Antun Josipov GAGIĆ	(7)
	76. Jerolim Vicin CURAĆ	(6)
	77. Frano Antunov PARAVIA	(3)
	ukupno	(423)

Razdoblje — 1890—1900. Posljednje desetljeće 19. stoljeća karakterizira nastavljanje procesa započetog sredinom 19. stoljeća pa se Kraj i dalje razvija. U Vignju se pojavljuje 13 novih obitelji od kojih su 4 samo na prolazu. Sedam obitelji došlo je iz peljeških mjesta, a 4 iz Makarskog primorja. Nemamo uvid u preseljavanja unutar Vignja, no pretpostavljamo da se migracija na Kraj nastavila u istom tempu.

Na Kraj je, u kuću izumrlih Kovačevića, 1895. godine došao *Buntjelić* iz Kučišta [25]. Pored Kovačevića izumrli su Franičevići, Banovići-Kokići i Suhori, a otišli su i Vekarići, koji su ondje boravili samo privremeno. Možda su na Kraj došli i obitelji *Boschi* iz Korčule³⁸ 1893. [17], *Pagan* također iz Korčule oko 1894. [17] i *Batistić* iz Karmena oko 1900. godine [23]. *Boschi* i *Pagan* nisu se zadržali u Vignju.

Bunčuga iz Žukovca došao je 1892. godine u kuću Lukšić u Brainicama [25], no ta se obitelj ubrzo vratila u Žukovac. Godine 1896. u tu je kuću došao *Bjankini* iz Gornje Vrućice [21]. Izumrle su obitelji Agustinović, Lukšić i Španjoletići.

U Dolu su izumrli Ivančevići i Mihaljevići. Kuću Mihaljević preuzeo je 1899. godine *Talijančić* iz Igrana [25].

U Pirovićima su izumrli Budrovići i Pederini.

Mažuran iz Donje Nakovane nastanio se 1890. godine u kući Kosić u Njakarinu Selu [25]. Izumrli su Matići i Slabići (Borovine).

U Sokolovu Selu izumrla je obitelj *Nola*, a u njihovu kuću došla je 1891. godine druga obitelj *Nola* iz Podgore [21]. Ta se obitelj nije zadržala na Pelješcu i već oko 1895. godine u kuću je stigla treća obitelj *Nola*, također iz Podgore [18]. Još od ranije u ovoj kući živi obitelj Jerko.

U kuću izumrlih Bertičevića u Kosićima doselio je 1898. godine *Čikić* iz Drašnica [21]. Godine 1893. u kuću Kosić stigao je *Mirko* iz Gornje Nakovane [25].³⁹ Prema toj obitelji zaselak se u 20. stoljeću spominje i kao *Mirkovo Selo*. Izumrla je obitelj Arnerić.

U Dumovićima i Podacu nije bilo promjena u ovom razdoblju.

U Jerkovom selu izumrli su Suhori.

Nikakva promjena nije zabilježena ni u Šapetinu Selu.

³⁸ A. Fazinić, *Obitelj Boschi* i njena zbirka u Korčuli, Fiskovićev zbornik I Split 1980, str. 572—610. U Vignju privremeno 1893. godine boravi Grgur Ivanov *Boschi* (*1850) (žena Aleksandrina Ivančević, vjenčani 1879, sin Vlaho (*1893) [17]

³⁹ *Mirko* je ogranak nakovanske obitelji Suhor.

U Kraljevića Selu izumrle su obitelji Barabić, Kraljević i obje obitelji Krstulović-Rakelić. Kuću Kraljevića preuzeli su 1900. godine *Suhori iz Gornje Nakovane* [25].

Ništa novo nije se dogodilo ni u Gagićima.

Zaključak. U Vignju je do 1900. godine ukupno zabilježeno 147 obitelji, od kojih se stalno nastanilo 125, a privremeno 22. Potpuni uvid postoji, međutim, samo za period poslije 1673/74. godine (112 obitelji).

Za Dubrovačke Republike glavninu doseljenika čine stanovnici ostalih peljeških mjesta. Udio stranaca je neznatan. Granice se otvaraju tek u posljednjoj fazi Republike (druga polovica 18. st.) kad se pojavljuje val Hvarana i Korčulana privučen broderskom razvijenošću ovog kraja. Nakon kratkotrajnog »zatišja« za Francuza, ulaskom nekadašnje Dubrovačke Republike u sastav Austrije, pojačava se doseljavanje dalmatinskog pučanstva koje se sada nalazi u sklopu iste države kao i Pelješac. Među doseljenicima prevladavaju žitelji Korčule, Hvara, Brača i Makarskog primorja što je i razumljivo s obzirom na njihovu blizinu. Migracije u suprotnom smjeru manjih su razmjera što upozorava i na jaču ekonomsku snagu ovog područja.⁴⁰

U odnosu na Orebiće privlačna moć Vignja je ipak znatno manja i razvoju sporiji. Godine 1673/74. Viganj je više nego dvostruko veći od Orebića, no ipak ekonomski slabiji, tako da već u 18. stoljeću dolazi do brojčanog poravnavanja pa i prevlasti Orebića. Takav razvitak dovodi do stvaranja glavnog administrativnog centra ovog kraja u Orebićima, što još više pojačava njegovu privlačnu snagu ostavljajući pri tom Viganj u sjeni.

3. ISELJENJA IZ VIGNJA

Odlasci u druga pelješka mjesta. — Najviše viganjskih obitelji prešlo je u Basiljinu — 9. No, tome nisu razlog bolji uvjeti života u Basiljini, već njezina blizina. To se vidi i po tome što je 14 basiljinskih obitelji došlo u Viganj. Ta preseljavanja nemaju stoga neku veću važnost i mogu se promatrati kao i kretanja unutar samog Vignja. Već 1630. godine u Basiljini se bila nastanila obitelj Radojević [7]. Oko 1698. u to su mjesto pošli Fraklica (Suhor) [3], 1719. Balaš [12], 1781. Lašica [24], oko 1790. Krstelj [22]. U 19. stoljeću u Basiljinu su otišla i tri člana obitelji Lupis, 1841, 1876. i 1895. godine [16, 25, 25] te Gabela 1871. godine [24].

Sedam obitelji preselilo je u Kučište — oko 1705. godine Dominković [10], oko 1800. i 1886. Krunajević [13, 25], 1833. Pederin [13] te tri obitelji Krstelj 1837, 1853. i 1862. godine [24]. Jedna od te tri obitelji živi u Kučištu samo privremeno (1837).

U Žukovac je 1735. godine prešao Luketa [12], a u 19. stoljeću to su učinili Pirović 1864, Dumović 1872. i Gagić 1878. godine [14].

Četiri viganjske obitelji nastanile su se u Orebićima: još 1622. Indijan,⁴¹ a kasnije 1723. Dominković [8], 1828. Njakara i 1836. Krstelj [13].

⁴⁰ Prema djelima Jutronića (Brač), Lahmana (Makarska), Protića (Blato), Zaninovića (Grablje) i drugih, udio Pelješćana među doseljenicima u te krajeve neznatan je. Veći priljev stanovništva sa Pelješca mogao bi se očekivati jedino u gradu Korčuli.

⁴¹ D. N. 136, 53—54.

Tabela 1
Porijeklo Viganjskih doseljenika*

	Dubrovnik			Francuska	Austrija			Ukupno
	prije 1674— 1674	1752— 1751	1808— 1808		1809— 1815	1816— 1840	1841— 1889	
<i>Pelješac</i>	1	12	5	—	4	9+2	6+1	37+3
Donja Nakovana	—	3	1	—	—	2	1	7
Gornja Nakovana	1	—	1	—	—	+1	2	4+1
Basiljina	—	4	3	—	3	4	—	14
Kučiste	—	—	—	—	—	—	1	1
Žukovac	—	—	—	—	—	1	+1	1+1
Gurići	—	—	—	—	—	+1	—	+1
Karmen	—	1	—	—	—	—	1	2
Podvlaštica	—	—	—	—	1	—	—	1
Gornja Vrućica	—	—	—	—	—	—	1	1
Oskorušno	—	2	—	—	—	—	—	2
Gruda	—	1	—	—	—	—	—	1
Dubrava	—	1	—	—	—	—	—	1
Ston	—	—	—	—	—	2	—	2
<i>Dubrovačka Republika</i>	1	1	+1	—	—	1	—	3+1
Šipan	—	—	—	—	—	1	—	1
Zaton	—	1	—	—	—	—	—	1
Mokošica	—	—	+1	—	—	—	—	+1
Župa Dubrovačka	1	—	—	—	—	—	—	1
<i>Korčula</i>	1	—	4+1	—	4+1	2+2	+2	11+6
Korčula	1	—	1+1	—	1	+2	+2	3+5
Kneža	—	—	—	—	—	1	—	1
Žrnovo	—	—	1	—	—	1	—	2
Pupnat	—	—	—	—	3	—	—	3
Smokvica	—	—	1	—	—	—	—	1
Blato	—	—	1	—	+1	—	—	1+1
<i>Hvar</i>	—	—	6+1	+1	5+1	3	—	14+3
Grablje	—	—	—	—	1	—	—	1
Stari Grad	—	—	—	—	+1	—	—	+1
Vrbanj	—	—	—	—	—	1	—	1
Pitve	—	—	—	—	1	—	—	1
Jelsa	—	—	4	—	1	1	—	6
Zastražišće	—	—	1	—	—	—	—	1
Gdinj	—	—	—	+1	1	—	—	1+1
Bogomolje	—	—	1	—	—	—	—	1
Sučuraj	—	—	+1	—	1	1	—	2+1
<i>Brač</i>	—	—	1	—	1	4	—	6
Bobovišća	—	—	—	—	—	2	—	2
Mirca	—	—	1	—	—	1	—	2
Postira	—	—	—	—	—	1	—	1
Pražnice	—	—	—	—	1	—	—	1
<i>Makarsko primorje</i>	—	—	3	—	1	4	3+1	11+1
Makarska	—	—	—	—	1	—	—	1
Podgora	—	—	2	—	—	1	1+1	4+1
Drašnice	—	—	—	—	—	—	1	1

* Prvi broj označava doseljenike koji su se u Vignju stalno nastanili, a drugi one koji borave samo privremeno.

	Dubrovnik			Francuska	Austrija			Ukupno
	prije 1674	1674—1751	1752—1808	1809—1815	1816—1840	1841—1889	1890—1900	
Igrane	—	—	—	—	—	1	1	2
Drvenik	—	—	—	—	—	1	—	1
Šalinovići	—	—	—	—	—	1	—	1
Primorje »ex Veneto«	—	—	1	—	—	—	—	1
<i>Dalmacija (ostalo)</i>	—	—	—+1	—	—+2	—	—	—+3
Vis	—	—	—	—	—+1	—	—	—+1
Krapanj	—	—	—+1	—	—	—	—	—+1
Zlarin	—	—	—	—	—+1	—	—	—+1
<i>Sjeverni Jadran</i>	—	—	3	—	—	—	—	3
Lošinj	—	—	1	—	—	—	—	1
Veli Lošinj	—	—	1	—	—	—	—	1
Lovran	—	—	1	—	—	—	—	1
<i>Boka kotorska</i>	—	—	2	—	—	—	—	2
Boka	—	—	1	—	—	—	—	1
Perast	—	—	1	—	—	—	—	1
<i>Hercegovina</i>	—	—	2	—	—	—	—	2
Zelenikovac	—	—	1	—	—	—	—	1
Orahov Do	—	—	1	—	—	—	—	1
<i>Italija</i>	—	1	—+2	—	—	1	—	2+2
Palmanova	—	—	—	—	—	1	—	1
Veneto	—	—	—+1	—	—	—	—	—+1
Ankona	—	1	—	—	—	—	—	1
Molfetta	—	—	—+1	—	—	—	—	—+1
<i>Nepoznato</i>	32	1	1+2	—	—	—+1	—	34+3
<i>Ukupno</i>	35	15	27+8	—+1	15+4	24+5	9+4	125+22
<i>Ukupno po državnim razdobljima</i>	77+8			—+1	48+13			125+22
<i>Ukupno po popisnim razdobljima</i>	35	15	42+13			24+5	9+4	125+22

Kučište, Orebići, a donekle i Žukovac, najprivlačnije su pelješke točke za stanovnike Vignja. Migracije u suprotnom smjeru su rijetke (Kučište 1, Orebići O, Žukovac 2). Iz te se konstatacije mogu donositi i neki drugi zaključci, npr. u poredbi ekonomske snage i općenito važnosti triju najvažnijih mjesta jugozapadnog dijela Pelješca — Orebića, Kučišta i Vignja. No, to izlazi iz okvira ovoga rada.

U ostala pelješka mjesta otišli su: Bračanin u Stankoviće oko 1780. [5], Kosić i Pederin u Karmen 1787. odnosno 1793. godine [9, 5], Krunajević u Ruskoviće oko 1790. [13], Curać u Guriće 1841. i Farac u Glabalovo Selo 1859. godine [14]. Ta se preseljavanja uklapaju u osnovne pravce kretanja, jer se radi o mjestima u neposrednoj blizini Orebića. Napominjemo da u jednakom intenzitetu postoje i migracije u suprotnom smjeru. To se ne može reći i za

odlazak Dalmatina u Pijavičino 1757. i Dominkovića u Gornju Nakovanu 1887. godine [25]. Ta preseljenja u potpunoj su suprotnosti s migracijskim putovima na Pelješcu i možemo ih smatrati slučajnim.

Tabela 2
Migracije na Pelješcu s obzirom na Viganj

Mjesto	u Viganj	iz Vignja	razlika
Donja Nakovana	7	—	+7
Basiljina	14	9	+5
Gornja Nakovana	5	1	+4
Oskorušno	2	—	+2
Ston	2	—	+2
Dubrava	1	—	+1
Gruda	1	—	+1
Gornja Vručica	1	—	+1
Podvlaštica	1	—	+1
Karmen	2	2	0
Gurići	1	1	0
Stankovići	—	1	-1
Glabalovo	—	1	-1
Ruskovići	—	1	-1
Pijavičino	—	1	-1
Žukovac	2	4	-2
Orebići	—	4	-4
Kučiste	1	7	-6
UKUPNO	40	32	+8

Odlasci u mjesta Dubrovačke Republike. — Krajem 17. ili početkom 18. stoljeća u Gruž je pošla obitelj Krstelj.⁴² U 19. stoljeću u Dubrovniku se nastaniše Kosić oko 1825⁴³, Ružjer 1826⁴⁴, Lašica oko 1830.⁴⁵ te Puhalović krajem stoljeća [16]. Privremeno odoše Falconeti 1815. u Gruž [15] i Čerezin oko 1837. u Rožat.⁴⁶

Napominjemo da ta preseljavanja uglavnom padaju u 19. stoljeće, a neka su čak i samo privremena, tako da ih ne treba vezivati za privlačnost Dubrovnika kao glavnog grada Dubrovačke Republike. No, treba istaknuti da bi za cjelovitu sliku o migracijama u Dubrovnik trebalo podrobno istražiti stanovništvo tog grada. Slobodni smo pretpostaviti da je Dubrovnik bio jedna od najprivlačnijih točaka za sav Pelješac, pa tako i za Viganj, no o tome pelješki izvori šute.

Odlasci u ostale naše krajeve. — Krajem 17. ili početkom 18. stoljeća u Bakru i Rijeci nastanili su se Krstelji.⁴⁷ Dalmatin-šale oko 1750. [19], Škriva-

⁴² 31. prosinca 1766. potvrđuje se da je »la famiglia Karstegl e Kartizza (Krtica) sia stata anticamente una medesima famiglia che promiscuamente si chiamava Karstegl, e Kartizza. Che di detta famiglia sia Biagio Kartizza, stabilito a Gravosa, Porto di S. Croce di questo stato. E di detta famiglia altri siano stabiliti in Fiume, et in Buccari Litorale Austriaco.« Fedi ed attestati, sv. 4, f. 57.

⁴³ Registro permessi viaggio marittimo, godina 1839.

⁴⁴ Matica vjenčanih Dubrovnik, Sv. Mihajlo — Lapad, 1825—1832.

⁴⁵ Matica mrtvih Dubrovnik 1845—1851.

⁴⁶ Matica rođenih župe Rožat 1825—1840 i 1840—1860.

⁴⁷ V. bilješku 42.

nić 1817. [19] i Slabić-Njakara 1820. godine pošli su u Korčulu.⁴⁸ U Makarsku je 1840. godine otišao Kokić [24]. Pelješki izvori malo govore o ovim migracijama no unatoč tome pretpostavljamo da je odljev stanovništva u te krajeve bio manji od priljeva. Posebno to vrijedi za područje Dalmacije.⁴⁹

Odlasci izvan zemlje. — U Trst su pošli oko 1825. Puhalović⁵⁰ i oko 1830. godine Ružjer.⁵¹ U Livorno oko 1830. ode Splivalo [24].

Kosić se privremeno 1812. godine nastanio u Zante, a Krstelj poslije 1855, također privremeno, na Krk [24].

U Carigradu se nastaniše Tomičić (Orhanović) oko 1825, Tomašić-Rozić oko 1830. i Falkoneti sredinom 19. stoljeća [24].

Sredinom 19. stoljeća u Sulinu ode Hanza, a za njim oko 1875. godine Dominković (prethodno oko 1870. u Galatz) [24] i oko 1880. godine možda još dva člana iste obitelji [16].

Njakara se oko 1830. godine preselio u Oran [24], a Lupis u drugoj polovici 19. stoljeća u Mahdiju (Tunis) [25].⁵²

Čitav niz viganjskih obitelji iselio je u SAD — početkom 19. stoljeća Splivalo [22], oko 1830. Devčić [24], oko 1835. Lupis [24],⁵³ u prvoj polovici stoljeća još i Čerezin [24]. Krunajević ode sredinom 19. stoljeća [24]. U drugoj polovici u SAD se nastaniše Lukšić (u Charlestonu) [25], Lupis (u New Orleansu) [25],⁵⁴ Vicetović [25], Milovčić [16] i Dubac.⁵⁵

Sredinom 19. stoljeća u Buenos Aires su pošla dva člana obitelji Lupis,⁵⁶ a krajem stoljeća i dva člana obitelji Puhalović [16].⁵⁷ U Argentinu je pri kraju 19. stoljeća iselio i Falkoneti.⁵⁸

Pirović je oko 1835. godine otišao u Rio de Janeiro.⁵⁹

Krajem 19. stoljeća Vicetović se iselio u Australiju [25].⁶⁰ a Slabić (Borovina) u Novi Zeland [16].

Godine 1882. u Južnu Afriku je pošao Ortoglio.⁶¹

⁴⁸ Lučka kapetanija Dubrovnik, serija Ruoli e costituti, Ruoli e Cabotagg. Slovo S, br. 49—55.

⁴⁹ V. bilješku 40.

⁵⁰ Lučka kapetanija Dubrovnik, Ruoli d'equipaggio. Popis posade brigantina Melandro iz 1834. godine.

⁵¹ Dnevnik Josipa Šunja. (Arhivska zbirka obitelji Vekarić u Orebićima).

⁵² L. Dančević, Brodarsko-ribarske operacije Hvarana na otoku Lampedusi, u Tunisu i Portugalu u 19. stoljeću, Jelsa 1973, str. 31—32.

⁵³ Ivan Jakovljević Lupis (*1814) dezertirao je 1836. godine u Bostonu s brigantina Alicarnasso (lučka kapetanija Dubrovnik).

⁵⁴ Božo Trojanov Lupis (*1854) dezertirao je 1874. u Kingstonu sa barka Alceste (lučka kapetanija Bakar, ispisi R. Barbalić).

⁵⁵ Umro je 1940. godine u San Franciscu [17].

⁵⁶ V. Foretić, Udio naših ljudi u stranim mornaricama, Pomorski zbornik, sv. I, Zagreb 1962, str. 13.

Jubilaciones y pensiones para los practicos de la Republica, Buenos Aires 1921, str. 25—31, Arhivska zbirka obitelji Lupis-Vukić u Vignju.

⁵⁷ Jedan od njih Ivan (1865—1890) umro je u Buenos Airesu. Pelješki akti u korčulanskom arhivu.

⁵⁸ Antun Markov Falkoneti (*1864) ilegalno je 1884. godine odsutan iz zemlje i nalazi se u Buenos Airesu. Pelješki akti u korčulanskom arhivu.

⁵⁹ Governo Marittimo za 1855. godinu. Prema izvoru 32 iselio je u SAD.

⁶⁰ Izgleda, međutim, da se vratio na Pelješac jer je 1929. godine umro u Vignju [17].

⁶¹ Lučka kapetanija Bakar, ispisi R. Barbalić. Prema izvoru 16 umro je u svijetu, ne zna se ni kada ni gdje.

Tri člana obitelji Bertičević te Mažuran iselili su krajem 19. stoljeća »u svijet« [25]. Negdje je oko 1830. godine iselio Puhalović.⁶²

Možda je oko 1735. godine negdje iselio Kosić, a u drugoj polovici 19. stoljeća i Budrović, Lupis, Vlašić i dva člana obitelji Milovčić (Ružjer).

Uglavnom su navedena iseljavanja iz 19. stoljeća. O ranijima u pelješkim vrelima nema zapisa. Ni ovi iz 19. ne pružaju, sasvim sigurno, cjelovitu sliku, no ipak omogućavaju donošenje određenih zaključaka.

Brojna iseljavanja u SAD, te ona, manje brojna u Južnu Ameriku i Australiju izazvana su prvenstveno motivom bijega od siromaštva. Ona druga, u Trst, Livorno, Sulinu, Carigrad, Krf, Zante, Mahdiju i Oran, rezultat su snažne pomorske aktivnosti ovoga kraja. Tamo uglavnom odoše oni koji pripadahu bogatijem sloju i koji su u tim gradovima mogli još više razviti svoje pomorsko-trgovačke ambicije.

4. BROJ STANOVNIKA

Tabela 3

Broj stanovnika Vignja i viganjskih zaselaka po popisu iz 1673/74. te po procjeni (na osnovi knjiga »Status Animarum«) za 31. XII. 1751, 31. XII. 1840. i 31. XII. 1889.

	1673/74.	1751.	1840.	1889.
Brainice	3	9	9	5
Dol	37	63	72	39
Klašičevo (Pirovići)	16	22	26	20
Njakarino	10	14	18	26
Sokolovo	14	23	17	21
Kosići	13	25	33	19
Dumovići	9	13	24	26
Podac	45	60	62	47
Jerkovo	13	15	9	20
Šapetino	17	21	17	24
Kraljevića Selo	42	65	50	57
Tomičići (Gagići)	7	9	15	16
Kraj	—	—	—	103
Viganj	226	339	352	423

Razlika rezultata austrijskih popisa i procjene po knjigama »Status Animarum« nastala je iz ovih razloga:

Popis iz 1857. godine obuhvatio je pored Vignja i stanovništvo Basiljine.

Popis iz 1869. obuhvatio je i Basiljinu, a pravljen je po kriteriju prisutnog stanovništva.

Popisi iz 1880, 1890. i 1900. godine pravljeni su po kriteriju prisutnog stanovništva.

⁶² Oporuka Antuna Puhalovića sastavljena 1845. godine, Kotarski sud Orebić, arhiv u Korčuli. U oporuci navodi sina Antuna koji je već 15 godina odsutan i ne zna se ni da je živ ni da je mrtav.

Tabela 4

Broj stanovnika Vignja i viganjskih zaselaka prema austrijskim popisima iz druge polovice 19. stoljeća⁶³

	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.
Dol	—	—	—	26	29
Jerkovo	—	—	—	6	—
Klašičevo	—	—	—	—	17
Kraljevića Selo	—	—	248	90	70
Podac	—	—	—	110	93
Kraj	—	—	67	109	111
Viganj	563	468	315	341	320

Procjene prema knjigama »Status Animarum« rađene su po kriteriju stalnog stanovništva. Tom kriteriju je dana prednost jer kriterij prisutnog stanovništva, zbog velikog broja privremeno odsutnih pomoraca, ne daje realnu sliku o broju stanovnika.

Na kraju treba napomenuti da od 423 stanovnika Vignja 1889. godine 213, odnosno 50,3%, pripada onim obiteljima koje su u Vignju postojale 1673/74. godine, 267, odnosno 63,1%, obiteljima koje su ovdje živjele 1751. te 346, odnosno 81,8%, obiteljima iz 1840. godine.

(Prihvaćeno na 8. sjednici Razreda za društvene znanosti JAZU od 5. XI 1980.)

⁶³ M. Korenčić, *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857—1891*,

Djela Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, knjiga 54, Zagreb 1979, god. str. 349, 351. i 352.

U vezi sa popisima stanovništva Vignja u razdoblju od 1857. do 1971. godine obrađenih u navedenom djelu M. Korenčića željeli bismo upozoriti na neke pogreške nastale zbog neprecizno vođenih popisa:

a) Ime Gogica (str. 349) odnosno Gajići (bivša naselja, str. 352) netočno je. Zaselak se zove Gajići.

b) Sva četiri posljednja popisa neopravdano odvojeno tretiraju zaselke Klašičevo i Piroviće. To je isti zaselak, prvobitno zvan Klašičevo, po obitelji Klašić, a kasnije nakon njihova nestanka, kada kuću preuže Pirovići, prozvan po toj drugoj obitelji. Zaselak se i danas spominje pod oba ta imena. U popisima se također pogrešno navodi i ime zaselka — Klasić.

c) U popisima se netočno navodi Kraljević-Selo. Uobičajeno je Kraljevića Selo, ili čak Kraljevići.

d) U popisima iz 1880, 1890. i 1900. godine Kraj je iskazan pod nazivom Rozarije.

e) Pri razradi podataka iz 1880. godine pogrešno su Vignju (br. 75—159 stanovnika) pribrojeni stanovnici Čikatića Sela (bivša naselja, 92 stanovnika). Čikatića Selo je stariji (i ispravniji) naziv za Kovačevića Selo. U tabeli donesenoj u tekstu ovaj je ispravak unesen.

f) Iskazivanje naselja vrlo je raznorodno. Neki se zaselci ne pojavljuju ni u jednom popisu (Brainice, Njakarino, Sokolovo i Kosići), a neki povremeno. Popisi iz 1857, 1869, 1921. i 1931. vođeni su za sav Viganj ne iskazujući posebno zaselke. Godine 1880. svi zaseoci (izuzev Kraja) obuhvaćeni su pod Kraljevića Selom. U ostalim popisima iskazuju se samo neki zaseoci koji obuhvaćaju u sebi i broj stanovnika ostalih.

DIE BEVÖLKERUNG VON VIGANJ 17. BIS 19. JH.

Zusammenfassung

Die Betrachtung über die Bevölkerung von Viganj in der Zeit von 1601 bis 1900 wurde in 4 Abschnitte systematisiert:

1. *Einleitung*: Lange Zeit bestand Viganj aus 12 Einzelhöfen, die etwas abgelegen im Berg waren, wahrscheinlich wegen der Seeräubergefahr, die zur Zeit ihrer Entstehung bestand. Erst im 19. Jh. begannen die Einwohner dieser Einzelhöfe Häuser am Meer zu bauen, indem die heute wichtigste Ansiedlung von Viganj »Kraj« gegründet wurde.

2. *Einwanderung in Viganj*: Im Zeitabschnitt von 1601 bis 1900 wurden in Viganj 147 neue Familien vermerkt, von denen sich dauernd 125 und nur vorübergehend 22 niederliessen. In der Zeit der Republik Dubrovnik wanderten hauptsächlich Einwohner von den übrigen Orten von Pelješac ein. Der Anteil an Fremden ist unbedeutend. Die Grenzen öffneten sich erst in der letzten Phase der Republik (2. Hälfte des 18. Jh.), als eine Welle von Einwohnern von Hvar und Korčula in Erscheinung trat, die von der entwickelten Schifffahrt dieses Gebietes angezogen wurden. Nach einer kurzen Ruhepause zur Zeit der Franzosen erhöht sich mit dem Eintritt der Republik Dubrovnik in das Gefüge von Österreich der Zustrom der Einwohner von Dalmatien. Unter den Einwanderern herrschten Bewohner von Korčula, Hvar, Brač und des Küstenlandes von Makarska und Neretva vor, was verständlich ist, wenn man ihre Nähe in Betracht zieht. Die Umsiedlung in entgegengesetzter Richtung ist von kleinerem Ausmass, was auf die stärkere wirtschaftliche Macht dieses Gebietes hinweist.

3. *Auswanderung aus Viganj*: Neben dem Abzug in andere Orte von Pelješac (Orebić, Kućiste) und andere unsere Gebiete (Dubrovnik) wird bemerkt, dass Einwohner von Viganj ins Ausland gingen. Zahlreich ist die Auswanderung in die USA und weniger zahlreich nach Südamerika und Australien. Hauptsächlich war das Motiv die Flucht vor der Armut, während die Abwanderung nach Triest, Livorno, Solin, Konstantinopel, Korfu, Zante, Mahdija und Oran das Resultat der starken Marinewirksamkeit dieses Gebietes war.

4. *Zahl der Einwohner*: Die Zahl der Einwohner von Viganj und seiner Einzelhöfe betrug nach der Aufzeichnung aus den Jahren 1673/4 226 Einwohner, nach der Schätzung auf Grund des Buches »Status Animarum« für 1751 339 Einwohner, im Jahre 1840 waren es 352 und im Jahre 1889 waren es 423 Einwohner. Von 423 Einwohnern im Jahre 1889 gehörten 213 (50,3%) jenen Familien an, die in Viganj bereits 1673/74 bestanden haben.